

Financováno
Evropskou unií

Zahraniční trendy v přístupu k sexualitě u lidí s demencí

Jolana Novotná

S čím vás seznámím

Zjištění z rešerše zahraničních zdrojů v rámci projektu Systémové zavádění práce se sexualitou v domovech pro seniory a seniorky.

Porovnání zjištěných trendů se situací v ČR.

Praktická reakce na zjištění - překlad dokumentu Alzheimer Europe, který jsme díky rešerši objevili

Co jsme chtěli zjistit

Jaká aktuální témata řeší v zahraničí v oblasti sexuality u lidí s demencí?

Zajímala nás především pobytová zařízení pro seniory*seniorky

Odborná debata i praxe

Jaké zdroje dat jsme použili

European Ageing Network

Alzheimer Europe

<https://scholar.google.com/>

<https://scholar.google.cz/>

YouTube

Zjištění 1: Dvě celoevropské asociace téma otevírají pod vedením lidí z ČR, výstupy nejsou v ČR známé

European Ageing Network (EAN) - 10 000 poskytovatelů péče, 26 zemí, hl. pobytové služby pro seniory*senioroky

Taboos and Prejudices in Long-term Care [**Tabu a předsudky v dlouhodobé péči**] (2021)

Kapitoly

17. **Tabu: láska mezi staršími lidmi**

18. **Tabu: sexualita ve stáří**

Sexualita u lidí s demencí okrajově, ale v širším kontextu (ageismus, lidská práva, autonomie, souhlas)

Prezident EAN v době vydání: Ing. **Jiří Horecký, Ph.D., MBA** (prezident Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR)

Freya v ČR upozornila článkem v časopise Sociální služby *Sexualita, intimita a vztahy starších lidí v kontextu dlouhodobé rezidenční péče - bariéry a možnosti*

Zjištění 1 - pokračování

Alzheimer Europe (AE) – největší oborové sdružení v Evropě (41 členů, 37 zemí)

Sex, gender and sexuality in the context of dementia: a discussion paper (2021) + a guide to raise awareness amongst health and social care workers (2022)

[**Pohlaví, gender a sexualita v kontextu demence:** diskusní dokument a příručka pro zvyšování povědomí]

Předsedkyně AE v době vydání: doc. MUDr. **Iva Holmerová**, Ph.D., ředitelka Gerontologického centra

Freya iniciovala překlad příručky pro zvyšování povědomí do češtiny a ve spolupráci s doc. Holmerovou, Českou alzheimerovskou společností a Alzheimer Europe s finanční podporou Ježíškových vnoučat a ČALS jej realizovala

Zjištění 1- pokračování

Obě zprávy mají společné tyto principy:

- **sexuální práva** patří do katalogu lidských práv
- základní rámec tvoří **genderová, vztahová a sexuální diverzita**
- **překročení biomedicínského modelu péče** k dalším dimenzím (sociální, psychologické, emoční, spirituální)

Zjištění 1- pokračování

Obě zprávy mají společné tyto principy:

- pozitivní přístup k sexualitě (**well-being**) při zachování bezpečí a prevenci rizik sexualizovaného násilí a zneužití (**ill-being**)
- **posun** od zaměření na **nevhodné sexuální chování** jako symptomu u lidí s demencí k **podpoře těch projevů, které pomáhají zachovat kvalitu života a psychickou a fyzickou pohodu** (wellbeing) lidí žijících s demencí a jejich partnerů*partnerek
- **posun od protektivního přístupu k zapojení lidí s demencí**
– zpráva AE vznikla s přispěním lidí s demencí

Zjištění 1- pokračování

Situace v ČR:

Téma sexuálních práv a wellbeingu se **na úrovni politik státu** (např. NAPA - Národní akční plán pro Alzheimerovu nemoc a obdobná onemocnění 2020–2030) **explicitně nezmiňuje**

Ale **v NAPA implicitně:**

- “rovnost a právo osob s demencí žít ve společnosti druhých a života si užívat”
- nástroj WHO Global Dementia Observatory (po zadání slova “sexuality” vyhledá přeložený dokument Alzheimer Europe

Zjištění 2: Makro-mikro úroveň

Překážky pozitivního vyjádření sexuality u lidí s demencí v domovech pro seniory*seniorky (DS):

- makro úroveň (**absence sexuálních práv v zákonech, standardech, vzdělávání**) **ovlivňuje** mikro úroveň (**praxi DS**)
- **legislativa** je zaměřená na **prevenci násilí a zneužití**
- **prostředí DS - averze k riziku**, personál DS se bojí kontrol z ministerstev, odebrání licence, proto raději brání klientele v sex. vyjádření („**Je to přirozené, ale zakázané**“)

Řešení – přístup podporující wellbeing je produktivnější, než pouhá prevence rizik

Zjištění 3: Umění rozlišit a postupovat v čase

Koncepční rámec kontinuálního znovuvyjednávání

Pochopit, jak demence ovlivňuje sexuální vyjádření a vztahy v různých fázích onemocnění (premorbidní, preklinické, klinické).

V jednotlivých fázích dochází k vyjednávání o sexualitě, do kterého se postupně „manažersky“ zapojuje stále více aktérů (blízcí, DS), kteří mohou zastávat negativní postoje k sexualitě (snaha chránit, zamezit).

Poskytovat podporu „šitou na míru“ (péče zaměřená na osobu a vztah), vytváření prostředí bezpečí personálu a klientely.

Zjištění 4: Souhlas a sexualizované násilí

Časté tzv. praktické téma, které řeší zahraniční studie:

Jak rozpoznat konsensuální sexuální kontakt u lidí s demencí a podpořit jej a jak účinně chránit klientelu a personál před násilím, zneužíváním

Požadavek, aby vznikaly postupy pro státní agentury (např. ombudsman) i zařízení samotná

Nutnost vzdělávání, protokolů sexuality, vyhodnocování a individuálních plánů klientely v oblasti sexuality (kolaborativní přístup, zahrnout i klientelu)

Zjištění 5: Jak vést rozhovor o sexualitě, vztazích, intimitě

Velmi častý požadavek z praxe:

Jak máme začít/vést rozhovor o sexualitě, vztazích, intimitě?

Úkol: vytvářet praktické nástroje pro intervence

Vybrané nástroje „intervence“: videa, deskové hry, sex kit, taneční workshop atd.

Příklady dobré praxe

YouTube jako zdroj videí:

Praktický návod pro personál přímé péče při sexuálně nevhodném chování klienta
(Caregiver Training: Sexually Inappropriate Behaviors | UCLA Alzheimer's and Dementia Care Program)

<https://www.youtube.com/watch?v=wJzyxcADORc>

DementiaUK – NGO z Velké Británie

Rady pro pečující a jejich okolí při změnách v sexuálním chování osob žijících s demencí, leták ke stažení (v angličtině)

<https://www.dementiauk.org/get-support/living-with-dementia/changes-in-sexual-behaviour/>

Shrnutí - cesta je cíl

Financováno
Evropskou unií

Děkuji za pozornost

Jolana Novotná
novotna@freya.live

